

NSR Norgga Sámiid Riikkasearvi

NORSKE SAMERS RIKSFORBUND

Valgprogram / Válgaprográmma

Sámedikkeválggat / Sametingsvalget 2005

Válgabiire 13 Lulli-Norga / Valgkrets 13 Sør-Norge

Aili Keskitalo
Presideantaevttomas/
Presidentkandidat

Jienas NSR! Stem NSR!

1. Rita-Alise Porsanger (44)
Mánaidsuodjaluskuráhtor/
barnevernskurator,
Nes Akershusas/Nes i Akershus

2. Kirsti Guvsám (26)
Studeanta/student, Oslo

3. Ole Mathis Hetta (59)
Fylkkadoavttir/fylkeslege,
Stavanger

Válgaprográmma/ Valgprogram for perioden 2005–2009

Válgabiire 13 Lulli-Norga/Valgkrets 13 Sør-Norge

Válgabiires 13 Lulli-Norga leat fylkkat Oslo, Akershus, Hedmárku (earret Engerdal gielda), Vestfold, Østfold, Vest- ja Aust Agder, Rogaland, Hordaland, Telemárku, Buskerud, Sogn- og Fjordane ja Møre- og Romsdal.

Norgga Sámiid Rikkasearvvi NSR birra

NSR lea vuoddudeami rájes 1968 leamaš buot sápmelaččaid vejolašvuotta beassat buktit oainnuideaset dáčča ja gaskariikkalaš servodaga ovdii. NSR čielga sámi oaidnu guoská sámi servodateallima ja kultuvrra ásahepmái ja ovdánepmái, ja boahteáiggis maid áigu NSR leat iehčanas sámi jietna.

Norgga Sámiid Riikkasearvvi lea sámiid váldoorganisašuvdna mii doaimmaha kultuvra-, servodat ja diehtjoahkinbargguid báikkálaš servviid bokte ja cegge listtuid sámediggeválggaide. Organisašuvdna NSR lea oaččuhan sámi servodaga posiitiiva ovdáneami johtui.

NSR ulbmil lea ovttahttit sámi álbmoga vaikko gávdnojit sierranas beroštumiid. Danne leage min sámediggealistu sorjakehtái bellodagain ja oskkuin.

Lulli-Norggas leat golbma sámesearvvi mat ovttas ceggejit listtu. Dat leat Bergen Sámiid Searvi-NSR, Møre- ja Romsdal Sámiid Searvi-NSR ja Oslo Sámiid Searvi-NSR.

NSR lea jodihan Sámedikki dan rájes go Sámediggi áсахuvvui 1989 ja Sámedikki guokte ovddeš presideantta leigga NSR áirasat. Dat guovttos leigga Ole Henrik Magga, Guovdageaidnu (1989-1997) ja Sven-Roald Nystø, Divttasvuotna (1997-2005). Aili Keskitalo, Guovdageaidnu lea NSR presideantaeavttohas sámediggeválggas 2005.

Valgkrets 13 Sør-Norge består av fylkene Oslo, Akershus, Hedmark (unntatt Engerdal kommune), Vestfold, Østfold, Vest- og Aust-Agder, Rogaland, Hordaland, Telemark, Buskerud, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

Om Norske Samers Riksforbund (NSR)

NSR ble stiftet i 1968, og har siden da vært en mulighet for alle samer å gjøre sin stemme gjeldende inn i det norske og det internasjonale samfunn. NSR har vært en klar stemme i oppbyggingen og utviklingen av samisk samfunnsliv og kultur, og det er noe NSR vil fortsette med.

Norske Samers Riksforbund er en samisk hovedorganisasjon som driver aktivt kultur-, samfunns- og opplysningsarbeid gjennom sine lokallag og stiller til valg til Sametinget. NSR er den organisasjonen som har vært pådriveren for den positive utviklingen vi ser i det samiske samfunnet i dag.

NSR har som mål å forene det samiske folket på tvers av forskjellige særinteresser. Derfor er vår liste til sametingsvalget partipolitisk og religiøst uavhengig.

Tre sameforeninger er aktive i Sør-Norge og stiller felles liste. Det er Bergen Sameforening - NSR, Møre- og Romsdal Sameforening - NSR og Oslo Sámiid Searvi (Oslo Sameforening) - NSR.

NSR har hatt lederskapet i Sametinget siden etableringen i 1989, og har hatt Sametingets presidenter. Følgende har vært/er: Ole Henrik Magga fra Guovdageaidnu/Kautokeino (1989–1997) og Sven-Roald Nystø fra Divttasvuodna-Tysfjord (1997–2005). Aili Keskitalo fra Guovdageaidnu-Kautokeino er NSR's presidentkandidat til sametingsvalget 2005.

Valgprogramma 2005-2009

1. Sámediggi

Sámediggi doaimmat galget eambo go dássáii guoskat Lulli-Norgga álbmogii. Sámi jienastuslohku lea lassánan, ja álbmot dárbbaša ja gáibidišgoahtá áiggi mielde eambo doaimmaid Sámedikkis.

NSR áigumuš lea ahte min válgabiire sápmelaš oažžu heivehuvvon fáraldaga iežas agi ektui, riegadeami rájes gitta jápminbeaivái.

NSR áigumuš lea ahte Sámediggi ja Lulli-Norgga fylkkasuohkanat ja suohkanat ásahtit ovttasbargošiehtadusaid.

2. Diehtojuohkin ja máhttu

Identitehta nannet

Min áigumuš lea nannet daid sápmelaččaid identitehta geat orrot eará sajiin go guovddaš sámi guovlluin. Mii oaidnit vejolašvuoda áibbas odđa láhkái oláhit oktonas olbmuid. Min mihttomearri lea ásahtit sámi deaivadanbáikkiid min válgabiies. Dat nanne identitehta. Mii áigut nannet ja rekrutteret sámi gullelašvuoda olles Lulli-Norggas.

Mánáidgárddit

Min áigumuš lea addit sámi mánáide vejolašvuoda leat dakkár mánáidgárddiin mii deattuha sin giella- ja kulturduogáza. Mánáidgárddiide ferte rekrutteret fágaolbmuid geain lea sámi giella- ja kulturgealbu. Jos mánja ohcci sihtet sámegeala ja sámi kulturfáraldaga, de váhnemat berrejit oažžut veahki ásahtit sierra mánáidgárddiid/ossodagaid. Stuorámus gávpogiin berrejit leat sierra sámi mánáidgárddit. Mii áigut maid oččodit gielddaidgaskasaš čovdosiid. Ovdamearkka dihte vai váhnemat geat orrot nuppi gielddas ja barget/studerejit Oslos sáhttet oažžut saji sámi mánáidgárdái Oslos.

Skuvla

Váhnemat geain leat mánát vuodđoskuvllas ja oahppit joatkkaskuvllain, fertejit oažžut nu buori dieduid go vejolaš iežasat vuogiatvuodaid birra oažžut sámegealoahpahusa ja oahpahusa sámegeallii. Buot dásiid suohkanásahusaide ja fylkkasuohkanásahusaide fertejit addojuvvot buorit diedut dán birra.

Valgprogram 2005–2009

1. Sametinget

Sametingets tiltak skal i større grad berøre befolkningen i Sør-Norge. Innskrivningen i samemantallet har vist at økningen har vært stor, og fokuset på samenes behov for tiltak fra Sametinget vil sannsynligvis øke med årene.

NSR vil jobbe for at den enkelte same i vår valgkrets vil få et tilpasset tilbud i forhold til alder – fra vugge til grav.

NSR vil jobbe for å etablere samarbeidsavtaler mellom Sametinget og fylkeskommuner og kommuner i Sør-Norge.

2. Informasjons og kunnskapsformidling

Styrking av identitet

Vi vil jobbe for å styrke samers identitet utenfor de samiske kjerneområdene. Vi ser potensialet for at det er et stort nybrottsarbeid i forhold til å nå ut til den enkelte. Vårt mål er få etablert egne samiske møteplasser i vår store valgkrets. Dette kan være med på å trygge identiteten. Vi vil være med på å styrke og rekruttere samenes tilhørighet i hele Sør-Norge.

Barnehager

Vi vil jobbe for at samiske barn skal få mulighet til å gå i barnehager som legger vekt på deres samiske språk- og kulturbakgrunn. Det må legges til rette for å rekruttere fagpersonell med samisk språk og kulturkompetanse inn i barnehagene. Områder med stor pågang av søkere som ønsker samisk språk og kultur, bør få hjelp til å opprette egne barnehager/avdelinger for sine barn. De større byene i distriktet bør ha egne samiske barnehager. Vi vil også jobbe for tverrkommunale ordninger, for eksempel at foreldre som pendler til/studerer i Oslo skal ha mulighet til barnehageplass i den samiske barnehagen i Oslo.

Skole

Det må jobbes for å sikre at foreldre på grunnskolenivå og elever i videregående skoler får best mulig informasjon om deres barns rettigheter til samisk undervisning i og på samisk. Det er viktig med god informasjon til de ulike instanser på kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

Mii áigut nannet allaskuvllaid ja universitehtaid sámi dutkama ja oahpahusa. Dan lea vejolaš dahkat jos fágasurgiid pensumii váldá miehde eambo dieđuid sámi kultuvrra, historjá, oskku, giela ja servodateallima birra. Oahpaheadje- ja ovdaskuvlaoahpaheadjeoahpus ferte ain nannejuvvot sámi giella- ja kulturgealbu, maiddái sidjiide geat eai leat sápmelaččat.

3. Dearvvašvuoda- ja sosiálabarggut / mánáidsuodjalus

NSR áigumuš lea ahte dearvvašvuodabargit, geain lea sámi giella- ja kulturgealbu dikšot daid mánáid, nuoraid ja ollesolbmuid geain lea sámi duogáš. Dás lea dehálaš oddasis smiehttat go sápmelaččat leat bajásšaddan Lulli-Norggas mánggaid buolvvaid.

Mii áigut bargat vai sámi giella- ja kulturgealbu nannejuvvo dain iešgudet fágasurggiin.

Lulli-Norggas leat spesialistaguovddážit masa bohtet sápmelaččat miehtá Norgga. Ovdamearkka dihte šaddet mánát geain lea ástmá, allergijat ja ihtamat dávjá Oslo Voksentoppenii. Olbmot geat buhčet psyhkaláččat/gárrenmirkkogevaheamis leat hearkkít. Dehálaš lea “oaidnit” sin ja heivehit divššu sin kulturduogáži. Sámit geat čohkkájit dárú giddagasain fertejit oazžut vuogatvuodaid kriminálafuolas ja sullasaš fáladagain.

NSR áigu ráhkadahttit doaibmaplána Lulli-Norgga vuoras sámiid várás. Mihttomearri lea gávnnaht lea go vejolaš ásaht sierra sámi orrunviesuid/boarrásiidsiiddaid dán biires.

4. Kultuvra

NSR lea álggaheami rájes bargan erenoamážit giella- ja kulturássiiguin, ja lea Sámedikkis bargamin vuoruhit kultursuorggi.

NSR áigu nannet Lulli-Norgga sámi kulturfáladagain. Sámi dáidda ferte leat Lulli-Norgga skuvllaid, kulturskuvllaid ja dáiddaskuvllaid oahpahusa/gaskkusteami lunddolaš oassi. Ferte cegget arenaid mas sámi dáiddárat sáhttet dáidaga čájehit. Dárbu lea veahkehit ovdan sámi musihkáriid, čállid ja earáid.

Dárbu lea sihke dološ ja oddaígasaš, dipma- ja

Vi vil styrke samisk forskning og utdanning ved høyskoler og universitet. Dette kan gjøres ved at samisk kultur, historie, religion, språk og samfunnsliv i større grad integreres i pensum og i fagområder. Det må fortsatt jobbes for at kompetansen i samisk språk og kultur i lærer- og forskerutdanningen og annen utdanning styrkes, også for de som ikke er samer.

3. Helse- sosial satsing/barnevern

NSR vil jobbe for at barn, unge og voksne med samisk bakgrunn i Sør-Norge blir møtt av helsepersonell på sitt eget språk og egne kulturelle premisser. Her er det viktig med nytenking i forhold til at vi har generasjoner av samer som har vokst opp i Sør-Norge.

Vi skal jobbe for at samisk språk og kulturkompetanse styrkes overfor de ulike fagområdene som kommer inn under dette område.

I Sør-Norge finnes spesialistsentre hvor samer fra hele Norge blir henvist, f.eks. blir barn med astma allergi og eksem ofte innlagt på Voksentoppen i Oslo.

Mennesker som får psykiske/rusproblemer er ofte svært sårbare; det er viktig at de blir "sett" og behandlet ut fra deres kulturelle bakgrunn. Samer som sitter inne i norske fengsle må få sine rettigheter innfor kriminalomsorgen, fengselsvesen og lignende.

NSR vil utarbeide en egen handlingsplan for eldre samer bosatt i Sør-Norge. Målet er og finne ut om det er grunnlag for å opprette egne samiske bokollektiv/eldresenter i distriktet.

4. Kultur

NSR har siden stiftelsen hatt fokus på kultur og språkutvikling, og arbeider på Sametinget for en økt satsing på kulturfeltet.

NSR vil styrke det samiske kulturtilbudet i Sør-Norge. Samisk kunst må integreres som en naturlig del i undervisning/formidling i skoler – kulturskoler og kunstsikoler i Sør-Norge. Det må satses på arenaer hvor de samiske kunstnere får utstilt sitt arbeid. I tillegg må det satses på å få frem samiske musikere, forfattere og lignende.

For å ivareta gammelt og nytt, myk og hard sløyd,

garraduoji kursaoahpaheddjiid oččodit ovdan. Oslo Sámiid Searvi lágida dál iešgudetlágan kurssaid. Eambbosat beroštišgohtet kurssain. Dehálaš lea ášahit fáladagaid buot stuora gávpogiin, ja dakko bokte ášahit oktasá arenaid ja lunddolaš deaivvadanbáikkiid.

Sámi ipmilbálvalusaid bohtet ollu olbmot. Sámi ipmilbálvalusaid ferte fállat Lulli-Norggas. NSR áigumuš lea ahte ášahuvvo sierra báhppavirgi Lulli-Norgii. Konfirmánttat, sihke girkolaš ja boargárlaš, geain lea sámi duogáš galget oazžut heivehuvvon rihppaskuvlla mii nanne sin identitehta ja bidjá oskku sin kultuvrralaš kontekstii.

NSR áigumuš lea ahte sámi symbolat nu movt sámi leavga galgá geavahuvvot Norgga leavggain ovttdáássáččat. Ulbmil lea ahte sámi leavga galgá libaidit Norgga leavga bálddas Norgga vuoddoláhkabeaivvi.

5. Sámi viessu:

Osloi lea ášahuvvon Sámi viessu mii lea eará Lulli-Norgga gávpogiidda buorre ovdamearkan. NSR áigu sihkkarastit Oslo sámi viesu doaimma, ja ášahit sámi viesuid Lulli-Norgga eará gávpogiidda. Dakkár deaivvadanbáikkiin nannejuvvo sápmelaččaid identitehta.

Norgga álbmogis lea dárbu ovtta sajis beassat jearrat sápmelaččaid ja sámi áššiid birra. Ulbmil lea ahte Sámi viessu galgašii leat rabaš gussiide.

Bargu lea jodus ášahit sámi giellaguovddáza Sámi viesu lanjaide. Dárbu lea ášahit sámi diehtobánkku sámegieloahpahusa birra ja dan oahpahusa birra mii lea sámegillii. Áigumuš lea ahte ášahuvvojit sierra virggit Sámi vissui. Livččii lunddolaš ovttasbargat sámi dáiddáriiguin/organisašuvnnaiguin geain sáhttet leat fásta čájálmasat Sámi viesu lanjain.

Bargojuvvot ferte vai Lulli-Norgga gávpogiidda ášahuvvojit dakkáar arenat main sápmelaččat ohppet nubbi nuppis mot oláhit álbmogii buoremus lági mielde – ovttaštahttojuvvon sámi álbmogii.

må det arbeides for å få tak i kursholdere innenfor de ulike grener. Oslo Sámiid Searvi arrangerer slike kurs i dag. Vi registrerer en stor økning av interesserte. Det er viktig å få til slike tilbud i de større byene, og dette er med på å skape en felles arena som danner en naturlig møteplass.

Det har vist seg at samiske gudstjenester trekker mye folk. Tilbudet om samiske gudstjenester i Sør Norge må styrkes. NSR vil jobbe for å opprette en egen prestestilling for i Sør-Norge.

Vi vil jobbe for at konfirmanter – kirkelige og borgelige – med samisk bakgrunn får et tilpasset konfirmasjonsopplegg som styrker deres identitet og religiositet i deres kulturelle kontekst.

NSR vil fortsatt jobbe for at samiske symboler som f.eks. det samiske flagget må kunne brukes på lik linje med det norske. Målet er at det samiske flagget kan vaie side om side med det norske på grunnlovsdagen.

5. Samisk hus

Oslo har fått eget samisk hus, og kan på mange måter være en forgangside for andre byer i Sør-Norge. NSR ønsker å sikre fremtidig drift av Samisk Hus i Oslo, og å etablere samiske hus i andre byer i Sør-Norge. Slike møteplasser vil være identitetsstyrkende for samene.

Den norske allmennheten trenger et sted å henvende seg til for å få informasjon om samer og samiske forhold. Målsettingen er at Samisk hus skal bli et åpent hus for publikum.

Det jobbes for å etablere språksenter i lokalene. Å etablere infobank om samiskundervisning i og på samisk ser vi som nødvendig. Vår målsetning er at det opprettes egne stillinger i Samisk hus. Det vil være naturlig å ha et tett samarbeid med samiske kunstnere/organisasjoner som kan ha faste utstillinger i lokalene.

Det må jobbes for å sikre at de største byene i Sør-Norge får slike arenaer, som igjen kan dele erfaringer om hvordan man kan nå ut til folket på en best mulig måte – et samlet samefolk.

6. Media

NSR áigumuš lea nannet Lulli-Norgga sámi media. Deahálaš lea media bokte oláhit sámi álbmogii. Válgabiire lea viiddis. Sámi dilálašvuodaid birra juohkit dieduid lea deahálaš.

NSR áigu oččodit sámi radiosáddagiid gullogoahtit miehtá Lulli-Norgga.

Oslo Sámiid Searvi – NSR

nanne sápmelaččaid identitehta iešgudet giella- ja kulturfáláldagaid bokte

Oslo Sámiid Searvi- NSR lea

- sámi mánáidgárddi álggahan Oslos ja jodihan mánáidgárddi vuosttaš jagiid. Sámi mánáidgárddis leat dásászii leamaš 16 saji. Čavčča rájes 2005 lasihit 12 sajiin.
- Sámi viesu oččodan Osloi, mii rahppui almmolaččat juovlamánu 3. beaivvi 2004.
- osloskuvllaide oččodan sámegieloahpahusa. Skuvlajagi 2004/2005 ledje sullii 35 sámegieloahppi 16 vuoddo/joatkkaskuvllas.
- lágidan ja lágida sámegielkursaid iešgudet dásis. Čavčča rájes álggahuvvojit unnimustá golbma giellakurssa.
- álggaheame dipma- ja garraduoji kurssaid čakčat 2005.
- lágidan jahkásaččat dálvemárkaniid. Dálvemárkanat 2005 lágiduvvojedje nuppádassii ja lihkostuvve hui bures
- lágidan jahkásaš gidđa- ja čakčafeasttad/ doaluid mas lea guossuhan árbevirolaš sámi mállásiid ja mas sámi artisttat leat guoimmuhan
- oččodan sámi ipmillbálvulusaid ja girkogáfestallamiid Osloi
- čálmustahtán leavgaáši iežas olbmuid bokte dalle go suohkan gildii sámi mánáid libaidahhtimis sámi leavgga mánáidráiddus, ja bohciidahtán ságastallama sámi leavgga geavaheami birra almmolaš leavgastákkuiin.
- ásanah ja doaimmahan iežas neahttasiiddu mas leat diedut sámi kulturdoaimmaid birra www.samer.no.

6. Media

NSR vil jobbe for å styrke samiske medier i Sør-Norge. Det er viktig å bruke de ulike mediene for å nå ut til det samiske folk. Distriktet er stort, og det er viktig å få ut informasjon om samiske forhold.

NSR vil jobbe for at samiske radiosendinger blir tilgjengelige i hele Sør-Norge.

Oslo Sámiid Searvi - NSR

jobber for å styrke samer i Oslo og omegns identitet og tilbud på arenaer som kultur og språk.

Oslo Sámiid Searvi - NSR

- startet samisk barnehage i Oslo, og drev den de første årene. Samisk barnehage i Oslo har hittil hatt 16 plasser årlig, og vil utvide fra høsten 2005 med 12 nye plasser.
- tok initiativ til å etablere et samisk hus i Oslo, og var med på opprettelsen av Samisk Hus i Oslo, som ble åpnet 3. desember 2004.
- jobbet for og etablerte samisk språk-undervisning i Osloskolene. I skoleåret 2004/2005 var det rundt 35 elever med samisk undervisning i grunn-/videregående skole. Disse elevene tilhører 16 skoler.
- har arrangert og arrangerer kurs i samisk på ulike nivå. Fra høsten vil det bli startet minimum tre språkkurs.
- starter kurs i hard- og myksløyd høsten 2005.
- arrangerer den årlige vinterfestivalen. Vinterfestivalen 2005 ble arrangert for 2. gang, og var et svært vellykket arrangement.
- har arrangert årlige vår- og høstfester/ arrangement med samiske artister og med servering av samisk tradisjonell mat.
- tok initiativ til samiske gudstjenester i Oslo med påfølgende kirkekaffe.
- representanter fra OSS satte flaggsaken på dagsordenen, hvor det først var forbud for samiske barn å bruke sameflagg i barnetoget til debatten ble hevet til å gjelde samiske flagg på offisielle flaggstenger.
- har en egen hjemmeside med informasjon om samiske kulturaktiviteter www.samer.no.

Returadresse:
Norske Samers Riksforbund
Postboks 173
9521 KAUTOKEINO
Telefon: 78 48 69 55

Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR)
Sámediggeválgga válgalistu 2005
Válgabiire 13 Lulli-Norga

1	Rita-Alise Porsanger	1961
2	Kirsti Guvsám	1979
3	Ole Mathis Hetta	1946
4	Tor Dalseng	1952
5	Kjellaug Enoksen	1953
6	Ingrid Jáma	1947
7	Anita Persdatter Ravna	1961
8	Mona Hornæs	1972
9	Ole Henrik Einejord	1969
10	Gøran Lind	1971
11	Elle Porsanger	1964
12	Lisbeth Somby	1966
13	Gunn Nikkinen	1956
14	Tor Grimsø	1957
15	Geir Grensemo	1961

Norske Samers Riksforbund (NSR)
Valgliste sametingsvalget 2005
Valgkrets 13 Sør Norge

Nes, Akershus
Oslo/Akershus
Stavanger
Ålesund
Bergen
Oslo
Moss
Songdal/Kristiansand
Oslo
Oslo
Oslo
Oslo
Os i Hordaland
Tresfjord i Møre og Romsdal
Oslo

Norgga Sámiid Riikkasearvi
Boastaboksa 173
9521 GUOVDAGEAIDNU
Telefovdna: 78 48 69 55

Norske Samers Riksforbund
Postboks 173
9521 KAUTOKEINO
Telefon: 78 48 69 55

www.nsr.no

Jienas NSR! Stem NSR!